
ANTE ČARIĆ

TEOLOŠKA ANALIZA TEKSTOVA KOJE JE NIKOLA BUBLE OBJAVIO U
DJELU *VOKALNA FOLKLORNA GLAZBA TROGIRA I DONJIH KAŠTELA*
OD 1875. DO 1975.

Prethodno priopćenje

UDK: Buble, N.:783

398.8(497.583Trogir)(497.583Donja Kaštela)“1875/1975“

2-278:27-535.35]Dača

793.31

NACRTAK

Bublin magistarski rad »Vokalna folklorna glazba Trogira i Donjih Kaštela od 1875. do 1975.« ostavio je duboki trag u etnomuzikologiji. I druge znanosti mogu imati koristi od ovog Bublina rada. Među njima je svakako i teologija. U Čarićevu se radu najprije donosi nekoliko osnovnih podataka o Bublinoj povezanosti s crkvenom glazbom i nekoliko osnovnih podataka o samom magistarskom radu. Slijedi najveći dio rada koji donosi teološku analizu tekstova pjesama iz magistarskog rada. Ove tekstove Buble je objavio u časopisu Čakavska rič. Temeljno pitanje na koje se pokušava dati odgovor je kako se teološka misao sačuvala ili održala u puku i pučkim izričajima.

Ključne riječi: Buble, Trogir, tekst klapske pjesme, teološka analiza, molitva, vila, raj, anđeo

UVOD

---

*Vokalna folklorna glazba Trogira i Donjih Kaštela od 1875. do 1975.*¹ smatra se na području etnomuzikologije jednim od najznačajnijih djela Nikole Buble (1950.-2015.). Prikupljajući građu uz napjeve, etnomuzikolozi redovito prikupljaju i tekstove. Tekstovi se mogu promatrati i analizirati na razne načine, od jezikoslovlja i njihove umjetničke vrijednosti, sve do karakterističnih poruka određenog segmenta ljudskog života, kao što je religija. Religija je sastavni dio ljudskog života. Ona redovito mijenja čovjeka tako da on poprima i koristi neka karakteristična ponašanja i izričaje te religije. Religioznost ili vjera očituje se prvenstveno u odnosu prema Bogu. Vjera se izražava na razne načine: molitvom, kultom, životom i moralnim ponašanjem. Jedan od religioznih izričaja je i pjevanje. Vjernik pjevanjem zahvaljuje Bogu ili od Boga nešto traži. Kako je čovjek

---

1 Dalje u tekstu koristit će se naziv Vokalna folklorna glazba. Autor je, kako sam kaže, tekstove prikupljao u Trogiru (209 tekstova), Kaštel Novom (80 tekstova), Kaštel Starom (6 tekstova), Kaštel Štafiliću (2 teksta), Okrugu Gornjem (8 tekstova), Arbaniji (10 tekstova), Žednom (5 tekstova), Slatinama (6 tekstova), Segetu Donjem (4 teksta), Marini (4 teksta), Vinišću (1 tekst) i Kaštelima (bez pobliže lokacije – 11 tekstova). Usp. Nikola Buble, Tekstovi pjesama vokalne folklorne glazbe Trogira i Donjih Kaštela od 1875. do 1975. u: Čakavska rič, 18 (1990.) 2, 57-58.

društveno biće, vjera nekog pojedinca često prelazi okvire osobne vjere i izražava se zajedničkom vjerom i izričajem određene skupine ljudi. U Dalmaciji su vjernici najčešće pripadnici Katoličke Crkve, što se odražava na njihovim vjerskim izričajima. Crkva, koja se u teologiji naziva i Narod Božji, često upotrebljava pjesmu kao način prenošenja teoloških poruka. Ove poruke ona upućuje svim ljudima. Dakle, tekstove pjesama u *Vokalnoj folklornoj glazbi* valja prvenstveno shvatiti kao *čin vjere* i kao *sadržaj vjere*. Primjerice, pjevanje neke duhovne pjesme čin je vjere pojedinca ili zajednice prema Bogu. Tekstovni izričaji koji se pjevaju najčešće donose razne sadržaje vjere u kojima se vidi posebna vrsta govora karakteristična za teologiju.

Teološka analiza *Vokalne folklorne glazbe* zahtjevan je posao iz najmanje dvaju razloga. Prvi razlog može se nazrijeti u broju pjesama i u njihovoj raznolikosti. Drugi razlog leži u teologiji, odnosno njezinoj širini i sveobuhvatnosti, što se očituje u teološkim disciplinama. Teologija se bavi raznim temama i područjima vjerničkog života, od božanske objave zapisane u Bibliji i prenošene tradicijom Crkve, preko crkvenih izričaja i sažetaka vjere, sve do osobnih izričaja vjere. Tako se izričaji iz *Vokalne folklorne glazbe* mogu promatrati iz perspektive dogmatike, moralne teologije, sakramentologije, eklezioologije, teološke antropologije i drugih teoloških disciplina. Rad će se ograničiti samo na učestalije teološke izričaje u tim tekstovima.

Buble u *Vokalnoj folklornoj glazbi* razlikuje razne vrste pjesama. Među njima donosi i »crkvene pučke pjesme«. Njegov odabir ovih pjesama čini se prihvatljivim. No, valja istaknuti kako ovaj rad neće tražiti teološke elemente u spomenutim »crkvenim pučkim pjesmama«, nego u ostalim pjesama. Osnovni zadatak rada je istražiti kako se teološka misao sačuvala ili održala u puku i pučkim izričajima, a ne u spomenutim »službenim« crkvenim pjesmama čiji tekstovi odražavaju viši oblik teološke misli.

---

1. NEKOLIKO OSNOVNIH NAPOMENA O NIKOLI BUBLI S NAGLASKOM NA CRKVENU GLAZBU

Nikola Buble bio je etnomuzikolog. Osobito su značajna njegova istraživanja i doprinos u klapskoj pjesmi. Iskazao se i kao glazbeni pedagog, skladatelj, obrađivač, dirigent, izdavač, producent i nakladnik. Kao autor objavio je 19 knjiga i veliki broj znanstvenih članaka. Bio je veliki ljubitelj mandoline koju je na razini Hrvatske želio dovesti u ravnopravan odnos s tamburicom. Valja istaknuti kako su ga mnogi držali crkvenim glazbenikom i orguljašem. Na službenim stranicama *Festivala dalmatinskih klapa u Omišu* mogu se pronaći osnovni podatci o Bublji. U njima se, između ostalog može pročitati kako ga Herci Ganza naziva »crkvenim orguljašem«². Lidija Vladić-Mandarić, koja je doktorirala na etnomuzikološkoj ostavštini Nikole Buble, napominje kako je Buble bio jako vezan

---

2 <https://fdk.hr/osoba/nikola-buble/>

za sakralnu glazbu. Osim orguljanja, Buble je od kraja 70-ih godina 20. stoljeća djelovao kao voditelj zbora crkve benediktinskog samostana sv. Nikole u Trogiru s kojim je u liturgiji i na koncertima izvodio mnoga crkvena djela raznih autora.³ U nastavku doktorskog rada autorica kaže kako je Buble bio »stručnjak za liturgijski i paraliturgijski izričaj«⁴. Možda se ova izjava čini pretjeranom, ali njegovo je poznavanje liturgije i crkvene glazbe neupitno. To može makar neizravno potvrditi činjenica što je Buble redovito pisao u *Svetoj Ceciliji*, časopisu koji se bavi crkvenom glazbom, ali mnogo izravnije i činjenica što se njegovo ime pojavljuje u *Leksikonu hrvatske crkvene glazbe*.⁵ Od nekoliko članaka važnih za crkvenu glazbu koje je Buble napisao, valja izdvojiti članak *Kakvu glazbenu kulturu promicati u crkvama otočke i priobalne Dalmacije*.⁶ Sačuvao je i objavio popriličan broj napjeva i pjesama crkvenog karaktera od kojih valja izdvojiti *Daču*, napjev trogirskih bratima koju su »pjevali prilikom pokopa brata ili sestrične, a počesto i povodom pokopa članova njihovih obitelji«⁷. Osim melodije, *Dača* se odlikuje i teološkom širinom i ljepotom teksta. Bublin prikaz *Pjevačkog zbora crkve sv. Nikole u Trogiru krajem 20. stoljeća*⁸ u *Bašćinskim glasima*, koji je on sam vodio, može poslužiti kao primjerna koji način osmisliti zborove i crkveno pjevanje u manjim crkvama. Dakle, Buble je, po svemu sudeći, jako dobro poznao crkveno pjevanje i liturgiju. Njegovo neprestano bavljenje crkvenom glazbom govori o poštovanju i ljubavi prema Crkvi, crkvenoj tradiciji i crkvenoj baštini. Vladić-Mandarić u anketnom istraživanju koje je provela među Bublinim suradnicima i prijateljima navodi kako je dio ispitanika izjavio da je Buble bio »pobožan čovjek«⁹ i kako su »religijska osjetljivost i metafizički subjekt Boga bili (...) uvijek nepresušan izvor zanimanja Nikole Buble, koji je upravo svoj duhovni interes pretakao u glazbenu djelatnost«.¹⁰ Njegovo zanimanje za crkvenu glazbenu baštinu može se vidjeti i u njegovu magistarskom radu *Vokalna folklorna glazba Trogira i Donjih kaštela od 1875. do 1975.* – u njemu je prikupljen popriličan broj crkvenih pjesama, ali i ostalih pjesama u kojima se mogu nazrijeti mnogi teološki izričaji.

3 Lidija Vladić-Mandarić, *Etnomuzikolog Nikola Buble (1950.–2015.)* [Disertacija], Sveučilište u Splitu, Umjetnička akademija, Split, 2017., str. 90; (pristup 9.5.2022.) Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:175:198488>

4 Isto, 129.

5 Isto, 131.

6 Nikola Buble, *Kakvu glazbenu kulturu promicati u crkvama otočke i priobalne Dalmacije*, u: *Bašćinski glasi*, 3 (1995.), 251-257.

7 Nikola Buble, *Dača*, napjev trogirskih bratima, u: *Sveta Cecilija*, 56 (1986.) 1-2, 26-28.

8 Nikola Buble, *Pjevački zbor crkve sv. Nikole u Trogiru krajem 20. stoljeća*, u: *Bašćinski glasi* 11 (2015.) 1, 377-392.

9 Lidija Vladić-Mandarić, *Etnomuzikolog Nikola Buble*, 76.

10 Isto, 76.

2. VOKALNA FOLKLORNA GLAZBA TROGIRA I DONJIH KAŠTELA OD 1875. DO 1975.

Rad *Vokalna folklorna glazba* plod je Bublina višegodišnjeg istraživanja folklorne baštine u rodnom Trogiru i u okolnim mjestima. Njegovo zanimanje za folklornu baštinu, a posebno etnomuzikologiju, seže iz mladih dana. Konkretno istraživanje etnomuzikologije Trogira i Donjih Kaštela Buble je radio na dvjema razinama. Prva razina bila je terensko istraživanje koje se odvijalo u nekoliko navrata u razdoblju od ožujka 1975. godine do lipnja 1979. godine. Druga razina bila je njegovo arhivsko istraživanje koje je obavljao u Trogiru i Donjim Kaštelima u društvenim arhivima i zbirkama, crkvenim arhivima i privatnim arhivskim zbirkama. Istraživanje je prošireno i na arhivske i privatne zbirke u Zagrebu, Splitu i Zadru.¹¹ Buble je magistarski rad obranio 1982. godine, a mentor mu je bio etnomuzikolog Jerko Bezić. U studiji je sadržano 346 pjesama.¹² Gledajući tekstove u *Vokalnoj folklornoj glazbi*, valja istaknuti kako postoji velik broj inačica. Neki tekstovi se na različite melodije ponavljaju i po nekoliko puta. Nadalje, kod mnogih tekstova očituje se mjesni govor. Mjesni govor i inačice odlike su narodnog pjesništva.¹³ Bublina rad ubrzo je objavljen u nakladi *Festivala dalmatinskih klapa u Omišu*. Objavljivanje je zamišljeno u obliku triju knjiga od kojih su izašle dvije. Prva knjiga koja je izašla 1985. godine sadrži teoretski dio magistarskog rada.¹⁴ Druga knjiga izlazi godinu poslije i donosi glazbene primjere.¹⁵ Treća knjiga trebala je donijeti tekstove pjesama i napomene vezane uz njih. Tekstovi s napomenama objavljeni su 1990. godine u znanstvenom časopisu *Čakavska rič*¹⁶ i oni služe kao temelj istraživanja ovog rada.

Donoseći tekstove, Buble se na početku ograđuje i kaže kako je on prvenstveno etnomuzikolog, a ne jezikoslovac. Napominje kako je njegova zasluga upravo u prikupljanju i razvrstavanju tekstova. Pjesme razvrstava kao: a) pjesme vezane uz životni ciklus i godišnje običaje (uspavanke, ljubavne, svadbene, naricaljke i koledarske), b) pjesme prema sadržaju teksta (pripovjedne, šaljive, rugalice, napitnice, pjesme nakon zabave, pjesme o radu, pjesme uz rad, pjesme uz odlazak iz zavičaja, regrutske i vojničke, partizanske i druge borbene pjesme, pjesme uz različite plesove i crkvene pučke pjesme) i c) pjesme neodređena sadr-

11 Usp. Nikola Buble, *Vokalna folklorna glazba Trogira i Donjih Kaštela od 1875 do 1975.*, I svezak, Festival dalmatinskih klapa - Omiš, Omiš, 1985., 58-63.

12 Pjesme su poredane abecednim redom i svaka ima svoj redni broj.

13 Usp. Stipe Botica, *Povijest hrvatske usmene književnosti*, Školska knjiga, Zagreb, 2013., 35, 50, 60.

14 Osvrt na knjigu i Bublina studiju donijela je: Grozdana Marošević, Nikola Buble, *Vokalna folklorna glazba Trogira i Donjih Kaštela od 1875 do 1975.*, I svezak, Festival dalmatinskih klapa - Omiš, Omiš, 1985., str. 153., u: *Narodna umjetnost*, 23 (1986.) 1, 190-192.

15 Osvrt na prvu i drugu knjigu te općenito na Bublina studiju donosi: Petar Zdravko Blajić, Nikola Buble, *Vokalna folklorna glazba Trogira i Donjih Kaštela od 1875. do 1975.*; Festival dalmatinskih klapa - Omiš, 1987., u: *Sveta Cecilija* 57 (1987.) 2, 48.

16 Buble, *Tekstovi pjesama*, u: *Čakavska rič*, 18 (1990.) 2, 51-108. Sve pjesme u nastavku citirane su iz ovog rada.

žaja i primjene (zbog kratkoće teksta). Donosi zapisivače i kazivače pjesama. »Crkvene pučke pjesme« sadrže 48 pjesma. U njima se može vidjeti crkveni karakter tekstova. No, teološki elementi mogu se vidjeti i u drugim pjesmama. Najbolji primjer su tzv. koledarske pjesme. Zapisivači najvećeg broja crkvenih pučkih pjesama su Antun Dobronić i sam autor Nikola Buble. Kazivači najvećeg broja pjesama su crkvena orguljašica Marija Sentinelli iz Trogira i Ante Jurčev iz Kaštel Novog. Pjesme su donesene prema abecednom redu.

3. RELIGIJSKO-TEOLOŠKA ANALIZA TEKSTOVA S NAGLASKOM NA NECRKVENE PJESME

Teološku ostavštinu u *Vokalnoj folklornoj glazbi* može se podijeliti na dvije grupe pjesama: 1) »crkvene pučke pjesme« i 2) necrkvene ili »ostale pjesme«. Prije govora o teološkim elementima u »ostalim pjesmama«, valja nešto reći i o spomenutim »crkvenim pučkim pjesmama«. ¹⁷ Promatrajući ove tekstove, može se zapaziti »izgrađenija« teološka misao. U njima se može pronaći mnogo elementa kršćanske dogmatike, raznih teoloških izraza i molitava napisanih na temelju biblijskih događaja i povijesti spasenja. Najveći broj tekstova govori o Isusovu rođenju i mucu. Pjesme koje Buble donosi pod ovim nazivom pjevale su se kao dio liturgije, bilo da je riječ o dijelovima euharistije, ¹⁸ raznim pobožnostima, ¹⁹ općim molitvama, ²⁰ molitvama karakterističnima za vremena ili dane tijekom godine (korizma, ²¹ Veliki četvrtak, ²² Veliki petak, ²³ Božićno vrijeme i Božić²⁴) raznim obredima²⁵ i raznim zazivima.²⁶ Postoje tekstovi koji se mogu smatrati izvornim pučkim pjesmama,²⁷ ali Buble donosi i tekstove posljednica,²⁸ koji su prepjevi s latinskog jezika.

Drugu skupinu pjesama čine »ostale pjesme«. Gledajući sveobuhvatno, u pjesmama koje ne spadaju u grupu »crkvenih pučkih pjesama«, mogu se nazrijeti tri

17 To su pjesme br. 15, 16, 17, 20, 21, 37, 74, 75, 76, 77, 78, 80, 88, 101, 102, 132, 178, 181, 213, 214, 215, 216, 217, 224, 235, 236, 237, 238, 244, 250, 252, 257, 258, 268, 282, 293, 294, 310, 315, 316, 317, 318, 319, 327, 328, 329, 341, 342. Za većinu pjesama Buble kaže kako se nastavak teksta može pronaći u *Hrvatskom bogoslužniku* Petra Vlašića koji je objavljen u Zadru 1893. godine.

18 Primjer br. 78.

19 Primjer pobožnosti prema Blaženoj Djevici Mariji, br. 268, 282, 342.

20 Primjer br. 181, 293, 294, 329.

21 Primjer br. 101, 213, 214, 215, 216, 217, 250, 252, 310, 341. Često su se iste pjesme, kao uostalom i danas, zbog tekstova koji govore o Isusovoj mucu, izvodile u vrijeme korizme, na Veliki petak ili u raznim pučkim pobožnostima kao što je Križni put.

22 Primjer br. 37.

23 Primjer br. 88, 132, 178.

24 Primjer br. 224, 257, 258, 315, 316, 317, 318, 319, 327, 328.

25 Primjer obreda sprovoda br. 21, 235, 236, 237, 238.

26 Primjer br. 20, 74, 75, 76, 77.

27 Primjer br. 268.

28 Primjer br. 80, 244, 252.

velike religiozne tradicije. To su: a) kršćanska tradicija, b) antička i staroslavska religioznost, a u nekoliko pjesama c) islamska tradicija.

Antička i staroslavska religioznost vidljiva je u nekoliko izričaja. Najvažnije među njima je pojam vile. Vila je daleko najčešće uporabljen izričaj u klapskoj pjesmi koji je u starini imao veze s religijom. Vjera u vile odlika je pretkršćanske religioznosti gotovo cijelog europskog kontinenta. Vjera u vile imala je veliku ulogu i u staroslavenskoj religioznosti. Vile se bile iznimno lijepe, redovito ženske osobe koje su imale natprirodne moći. Živjele su u šumama, špiljama, pećinama, stijenama i uz vodena staništa (jezera, izvore, rijeke, bunare i maglu). Ponekad su im dijelovi tijela bili životinjski: kopita, peraje i krila. Diješe se na nebeske vile, zemaljske vile i vodene vile. Po dobroti diješe se na dobre vile, zle vile i one vile koje nisu ni dobre ni zle.²⁹ Njihova iznimna ljepota, lukavost, istovremena blizina i udaljenost, nedohvatljivost, mogućnost opčaranja i neke druge osobine, odigrale su ključnu ulogu u promjeni značenja pojma vile. Vile postaju djevojke, najčešće konkretne djevojke o kojima pjesnici pjevaju. Elementi koji se također mogu dovesti u vezu s antičkom i staroslavenskom religioznošću su mitska jabuka (osobito zlatna jabuka), gaj (zeleni gaj), studenac, mitska rijeka Dunaj i druge. Uplivi islamskih elemenata vidljivi su u svega nekoliko pjesama u pojmu duše

Kako smo prije naveli kako su žitelji Trogira i Donjih Kaštela kršćani, katolici, logično je da je najveći utjecaj u tekstovima pjesama ostavilo kršćanstvo. Ovaj utjecaj očituje se ne samo u spomenutim pjesmama koje Buble naziva »crkvene pučke pjesme« nego i u »ostalim pjesmama«. To je vidljivo na razini dogmatskih izričaja, izričaja iz kršćanske eshatologije i antropologije, sakramenata, ali i u izričajima koji odaju kršćanski moral.

Govor o kršćanskim elementima valja započeti najvažnijim izričajem, tj. govorom o Bogu. Božanske osobe Oca i Duha Svetog u tekstovima se ne spominju. Postoje samo četiri teksta,³⁰ od kojih su dva inačice, koja se mogu dovesti u nekakvu vezu s pojmom Boga Oca i pojmom Duha Svetoga. Isus³¹ se izravno spominje svega na dvama mjestima. Osim toga, Isusovo spominjanje se podrazumijeva i u pojmu Božića. Pjesme najviše spominju pojam Boga u općem, najširem značenju.³² On se spominje u raznim kontekstima, izričajima i s raznim dodatcima. Promatrajući značenje pojma Bog, može se zaključiti kako je u svim pjesmama riječ o kršćanskom monoteizmu. Bog je za sastavljače tekstova najviši autoritet u ljudskom životu i čini se kako već sam Njegov spomen izražava molitvu.

29 Usp. Luka Šešo, *Živjeti s nadnaravnim bićima. Vukodlaci, vile i vještice hrvatskih tradicijskih vjerovanja*, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, 2016., 23-26, 29-35; Botica, *Povijest hrvatske usmene književnosti*, 171-174.

30 Pjesme 11, 12, 13, 14.

31 Pjesme br. 87 i 98.

32 Pjesme br. 12, 13, 14, 18, 19, 36, 46, 49, 60, 64, 68, 87, 98, 126, 127, 159, 172, 179, 184, 185, 186, 209, 218, 226, 227, 239, 251, 259, 265, 272, 277, 307, 337, 338, 339, 340.

Najizravnije spominjanje općenitog pojma Boga i Isusa može se naći u koledama ili kako ih se ponegdje naziva kolendama.³³ Koledanje je poznato i prije kršćanstva kod Slavena, Gota, Germana, Grka i Rimljana i redovito je vezano za godišnja doba, astronomske pojave, vjerovanja, priče, razne običaje i mitove. Kršćanstvo je običaj koledanja preuzelo od starih naroda i u njega je ugradilo kršćansku poruku. Marko Dragić kaže da »koleda znači: skupno pjevanje muške djece, mladića pa i odraslih ljudi; pjevanje (koledanje) mladića djevojci pod poništom; obred, ophod, pjesma, čestitanje; božićni kruh, božićno darivanje (...)«³⁴ U daljnjem tekstu isti autor naglašava tri dijela koleda: 1) pjevanje pod prozorom ili ispred kuće, 2) spominjanje ukućana i 3) traženje darova od ukućana.³⁵ Za kršćansku teologiju osobito su važne pjesme br. 68, 87 i 98 u kojima se iz teksta vidi kako je riječ o božićnim koledama. Sve tri koleda spominju Božić, blagdan rođenja Isusa Krista. Tekst koleda br. 87 broja glasi:

I ovo' smo dobro došli,
Veselimo se, veselimo se.
Ote, ote ne čin'te nas stati
Prid vašima vrati,
Da nas bura ne pomlati.
U gori je žir ovoj kući mir.
Anđele Božji, Anđele Božji.

I ovo' smo dobro došli,
Veselimo se.
Isusu Isukrstu, poklonimo se.
Kuma Ivana, zdravo našli,
A ti muse ne bud'lina,
Koja stojiš kraj komina.
Napuni nan punu vriću
Bog ti dao svaku sriću.
Ili smokvu ili grozdić,
na dobro van doša Božić.

Osim što tekst domaćinu izražava kršćanske poruke mira, zdravlja i sreće, valja ukazati na izričaj »Isukrst«. Izričaj se može pronaći i u koledi br. 98. Isukrst je skraćeni naziv od Isus Krist, a znači 'Isus je Krist'. To je skraćeni oblik ispovijesti vjere koji je sadržan u svim simbolima vjere. Može se smatrati sažetkom vjere. Biskup Walter Kasper kaže: »Vjeroispovijedna formula 'Isus je Krist' jest kratki obrazac kršćanske vjere i kristologija nije ništa drugo nego svjesno tumačenje ovoga prizivanja vjere.«³⁶ Izričaj znači: Isus je Mesija, Božji pomazanik. Joseph Ratzinger, kasniji papa Benedikt XVI., tumačeći značenje 'Isus je Krist', kaže: »Pravi izraz vjere sastoji se, naime, upravo u tome da kod Isusa nije moguće razlikovati službu i osobu; s obzirom na njega ta razlika biva

33 Pjesme br. 58, 68, 87 i 98.

34 Marko Dragić, Koledanje i veseljanje u hrvatskoj tradiciji, u: *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Splitu*. Vol. 1, 2008., 22.

35 Usp. Isto. 23.

36 Walter Kasper, *Isus Krist*, Crkva u svijetu, Split, 1995., 14.

jednostavno bespredmetna. Njegova osoba jest ta služba, a njegova služba jest ta osoba.«³⁷ Nastavlja kako je Isusa pa tako i ovu formulu moguće razumjeti jedino preko križa i ljubavi. Dodaje: »Ispovijedati Krista znači čovjeka koji je meni potreban, a koga sada i ovdje susrećem – priznati kao Krista; poziv na ljubav shvatiti kao imperativ vjere.«³⁸ Zaključuje kako »(...) vjera koja nije ljubav, ni u kom slučaju nije prava kršćanska vjera, već se samo takvom pričinja.«³⁹

Spomenuto je kako postoje četiri teksta koja bi se koliko-toliko mogla dovesti u vezu s pojmovima Otac i Duh Sveti. Tri teksta, br. 12, 13, i 14, od kojih su zadnja dva inačice, ukazuju na sakrament ispovijedi. Slijedi dio teksta pjesme pod rednim brojem 12:

Blagodarni oce, (...)

Evo mlada vila.

Želin vama doći,

Da bi se skrušila.

’Slobodno pristupi,

Mladice gizdava,

Sve grihe sakupi,

Ispovidi pravo,

Što te budem pitat,

Kazat ćeš mi pravo:

Jesi li imala

Dragoga kojega,

Jesi l’ kada čula

Nepošten’ od njega ?’

»Imala san dragog (...)

Pjesma je ljubavnog karaktera, ali se u njoj nazire obrazac ili predložak sakramenta ispovijedi. Ovu činjenicu nabolje potvrđuje pojam grijeha koji se pojavljuje u tekstu: grijeha treba »sakupiti« i »ispoviditi«. Ispovijed je jedan od sedam sakramenta. U njemu se opraštaju grijesi. Četiri su bitna dijela sakramenta ispovijedi: pokajanje, ispovijedanje, zadovoljština i odrješenje.⁴⁰ U tekstu je osim skrušenja ili pokajanja opisan čin ispovijedi, ali u obliku ljubavne pjesme. Svećenici se u Katoličkoj crkvi, premda nemaju biološke djece u svakodnevnom životu i u sakramentu ispovijedi često nazivaju očevima, što ima svoje teološko utemeljenje u Bibliji,⁴¹ tradiciji Crkve kao i teološkom nauku o sakramentu ispovijedi.

---

37 Joseph Ratzinger, *Uvod u kršćanstvo. Predavanja o apostolskom vjerovanju*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1970., 177.

38 Isto, 183.

39 Isto, 184.

40 Usp. Ivan Karlić, *Sveti sakramenti. Susret s Isusom Kristom u sakramentima Crkve*, Kršćanska sadašnjost – Hrvatska provincija sv. Jeronima franjevac konventualaca, Zagreb, 2014., 160.

41 Osim izravnih tekstova o utemeljenju ispovijedi (Mt 16, 19; 18, 18, Iv 20, 22-23; 2 Kor 5, 20, itd.), velika je simbolika teksta koji govori o vraćanju izgubljenog sina k milosrdnom ocu (usp. Lk 15, 11-32).

U ispovijedi Otac, Sin i Duh Sveti daju oprostjenje grijeha preko svećenika.⁴² Nazivanjem svećenika ocem može se dovesti u nekakvu daljnju vezu s nazivom Bog Otac: Bog Otac daje oprostjenje grijeha preko oca (svećenika).

Čini se da prva kitica pjesme broj 11 ima predložak u vjeri u Duha Svetoga. Pjesma glasi:

Bila golubice
 Ca si na nebesi,
 Sajdi s neba doli
 Pa me razveseli.

 Sagradit ću kuću
 Pokraj sinjeg mora,
 Pokrit ću je, dragi,
 Granom o' javora.

 Ka' mi dragi projde,
 Neka mu zavonja,
 Neka mu zavonja
 Grana o' javora.

Današnji izričaj prve kitice je svjetovni, ali čini se da ima predložak u izričaju renesansnog pjesništva, molitvi ili naprosto u nekoj umjetničkoj slici koja izražava vjeru u Duha Svetoga. Golub ili golubica, osobito bijele boje, često u umjetnosti predstavljaju Duha Svetoga. U izvještaju o Isusovu krštenju može se pročitati: »I odmah, čim iziđe iz vode, ugleda otvorena nebesa i Duha poput goluba gdje silazi na nj, a glas se zaori s nebesa: ti si Sin moj, Ljubljeni! U tebi mi sva milina« (Mk 1, 10-11) Dakle, moguće je da je simbol golubice iz biblijske pripovijesti poslužio kao predložak u pjesničkom izričaju iz *Vokalne folklorne glazbe*. Čini se da u prilog ovoj tezi ide i napomena o bijeloj golubici.

Od ljepših teoloških izričaja valja spomenuti pojam »dobri Bog« u pjesmi br. 272, i pojam »Božja srdžba« u pjesmi br. 277. O dobrom Bogu svjedoči Stari zavjet (Ps 149, 9) i Novi zavjet (Tit 3, 4). Boga se često nazivalo dobrim i u tradiciji. Važnost pojma dobra vidi se i u Platonovoj, Aristotelovoj, Augustinovoj, Tominoj i Leibnitzovoj filozofiji. Pjesma br. 277 spominje Božju srdžbu. Božja

42 U sakramentu ispovijedi veliki se naglasak stavlja na trinitarnu teologiju, osobito na ulogu prve božanske osobe – Boga Oca, i na ulogu svećenika. To je vidljivo na nekoliko razina: Kod dolaska na ispovijed redovito se, iako ne nužno, kaže: »Blagoslovite me duhovni oče... (misli se na svećenika)«. Pokornikova molitva prije odrješenja govori: »Bože moj, kajem se od svega srca, jer grijehom uvrijedih tebe, Oče...«. Formula svećenikovog odrješenja glasi: »Bog, milosrdni Otac, pomirio je sa sobom svijet smrću i uskrsnućem svojega Sina, i izlio je Duha Svetoga za oprostjenje grijeha. Neka ti po služenju Crkve on udijeli oprostjenje i mir. I ja te odrješujem od grijeha tvojih u ime Oca i Sina i Duha Svetoga.« Usp. Rimski obrednik. Obnovljen prema odluci Svetog ekumenskog sabora II. vatikanskog, a proglašen vlašću Pape Pavla VI., *Red pokore*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1975., 26; usp. Karlič, *Sveti sakramenti*, 169; Za daljnju povezanost naziva otac (za svećenika) i Otac (za Boga) znakoviti su izričaji: »Bog, milosrdni Otac...« i »Ja te odrješujem...«. Slika svećenika - oca simbol je Boga Oca koji prašta grijeha.

srdžba poznata je u Starom i Novom zavjetu. Biblija često dovodi Božju srdžbu u vezu s Božjom svetošću i s ljudskim grijehom. Bog se srđi na grijeh i kažnjava ga. Ipak, Izraelci vjeruju da je Bog ljubav i da Mu se uvijek mogu vratiti.⁴³

Molitva je najljepši i najvažniji oblik komunikacije s Bogom. Naši stari molitvu su definirali kao razgovor s Bogom. Molitve se mogu podijeliti s obzirom na sadržaj, dužinu, adresate, na liturgijsku ili privatnu molitvu. S obzirom na sadržaj molitve se mogu podijeliti na 1) blagoslove i klanjanja, 2) zagovorne molitve, 3) zahvalne molitve, 4) molitve pohvale i 5) molitve prošnje.⁴⁴ Jedan od posebnih oblika molitve su tzv. molitveni uzdasi ili strelovite molitve. Ovakve molitve prevladavaju u pjesmama *Vokalne folklorne glazbe*. U ovim molitvama je nejasna dubina odnosa čovjeka prema Bogu. Njihova je karakteristika izražavanje u časovitim situacijama ili situacijama nužde.⁴⁵

Jedan od ljepših tekstova molitve prošnje može se vidjeti u pjesmi br. 172 koju je Buble svrstao među svadbene pjesme. Pjesnik »nevistici« želi dug život u miru i da dobije sina i kćer:

Nevistice mlada
U novon si piru,
Bog ti dao život
Sto godin u miru.

Bog ti dao sina
Popa redovnika,
Koji će ti biti
Svemu rodu dika.

Bog ti dao jemat
Ćerku jedinicu
Koja će zabavjat
Svu ostalu dicu.

Klupske pjesme često pjevaju o ljubavi dvoje mladih. U tom smislu zanimljiva poruka o vrijednosti ljubavi može se pronaći na kraju pjesme broj 265 i čini se prikladnom za završetak dijela u kojem se govori o Bogu:

(...) Bog ubio i stara i mlada,
tko rastavlja dva mila i draga.

43 Usp. ur. Xavier Leon-Dufour, *Rječnik biblijske teologije*, (prev. Mate Križman), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1993., 1258-1266.

44 Usp. *Katekizam Katoličke Crkve*, HBK-Glas koncila, Zagreb, 1994., br. 2623-2649, str. 641-646.

45 Usp. Ivan Fuček, *Moralno-duhovni život. Bogoštovlje, molitva*, Verbum, 2006., 320-321. Tako u pjesmama možemo čitati: »Bog mi je sudio« (18, 19); »Bože moj« (36); »Dobra večer Bog da« (46); »Zbogom« (49, 239, 337, 338, 339, 340); »Ako Boga znade« (60); »Da Bog dade« (64); »Od ljubavi, Bože mili« (184, 185, 186); »O, moj Bože« (209); »Fala Bogu« (218); »A, moj Bože« (226, 227); »Oj, moj, mili Bože« (251); »A zašto, sam Bog zna« (259); »Budi fala Bogu« (307).

3.1. KRŠĆANSKI ESHATOLOŠKI IZRIČAJI U PJESMAMA

Kršćanska eshatologija posebna je teološka znanost koja se bavi pitanjima posljednjih stvari iz čovjekova života: smrt, uskrsnuće, raj, pakao, čistilište i konačni sud. Tekstovi iz *Vokalne folklorne glazbe* najviše rabe eshatološki pojam raja⁴⁶ i nebesa, tj. neba.⁴⁷ Pojam neba ili nebesa u tekstovima je ponekad nejasan jer se često ne zna znače li (zemaljsko) nebo ili nebesa, odnosno nebo i nebesa u kršćanskom smislu. U pjesmama 184, 185, 186 značenje je jasno i znači upravo eshatološka nebesa. S druge je strane znatno lakše razumjeti pojam raja. Značenje i zamišljanje pojma raja, kako ga i danas shvaća kršćanski puk, treba tražiti kod semitskih naroda. Raj za semitske narode ima značenje vrta u kojima teče živa voda i koji je prepun voća, povrća, svakojakih stabala i životinja. Vrt služi kao rasonoda gospodaru.⁴⁸ S vremenom pojam raja, odnosno vrta, kod Hebreja poprima značenje mjesta iz kojeg su protjerani Adam i Eva. U ovaj vrt ljudi se, jer su potomci Adama i Eve, uvijek žele vratiti. Daljnji teološki razvoj, osobito u kršćanskoj tradiciji, govori o rajju kao mjestu susreta s Bogom koji će se dogoditi nakon uskrsnuća i konačnog suda. Elementi raja ili vječnog života su: bliskost s Bogom, intuitivno gledanje Boga, ljubav prema Bogu, radost života i vječnost.⁴⁹ U tekstovima koje Buble donosi, pojam raja ima dva značenja: doslovno i preneseno. Primjer doslovnog značenja može se vidjeti u pjesmi broj 265 u izričaju: »(...) Tvoja majka raja ne vidila (...)«. Ipak, pojam raja najviše se rabi u prenesenom značenju. Za pisce pjesama momačka opčaranost djevojkom i djevojka momkom tolika je da u njima vidi rajsko stanje. Zaljubljenost i ljubav idealiziraju se do te mjere da ih se dovodi u usku vezu s pojmom raja. Svi elementi ljudskog odnosa s Bogom u rajju (blaženo gledanje, ljubav, radost, život i vječnost) dobivaju primjenu u konkretnoj djevojci, odnosno mladiću. Ponekad se preneseno značenje proširuje s osoba na mjesto i čin. Primjer pjesme u kojem se rajsko stanje primjenjuje na djevojkju može se vidjeti u pjesmi br. 9:⁵⁰

Ančice mila mili rajju moj! (...)
Što ti meni kratiš mili pogled tvoj.

Vjerojatno najreprezentativniji izraz prenesenog značenja raja proširenog na zemaljsko mjesto može se vidjeti u ljubavnoj pjesmi broj 343:

(...) A što će mi gaj i gaju raj,
Kad ja nemam svoje drage u zagrljaj.

46 Pjesme br. 9, 46, 54, 55, 99, 100, 119, 176, 189, 261, 265, 281, 299, 343.

47 Pjesme br. 11, 46, 69, 83, 184, 185, 186, 251, 346.

48 Usp. „Raj“u: ur. Xavier Leon-Dufour, *Rječnik*, 1074-1078.

49 Usp. Candido Pozo, *Eshatologija*, Vrhbosanska katolička teologija, Sarajevo, 1997., 328-334; Za značenje nebesa, neba i raja u kršćanskoj eshatologiji također usp. Ladislav Nemet, *Kršćanska eshatologija*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2002, 138-143.

50 Drugi primjeri su: »Moj Marine, slatki rajju moj« (99, 100); »O, Ančice, bančice rajju moj« (176); »Raj spokoju« (261); »Raj pokoju« (281); »Rajski cvit« (299); »Rajski dvori« (54, 55); »Uživa rajsku slast« (119);

3.2. KRŠĆANSKA ANTROPOLOGIJA U PJESNIČKIM IZRIČAJIMA

Postoje dva značajnija pojma iz kršćanske antropologije na koje se valja osvrnuti u *Vokalnoj folklornoj glazbi*. Znanost kršćanske antropologije govori o pojmu čovjeka i drugih bića u kršćanskoj strukturi svijeta. Dijelovi te strukture su Bog, čovjek, anđeli i vragovi. Prvi pojam na koji valja upozoriti je anđeo.⁵¹ Pojam anđela u kršćanskoj teologiji ima značenje glasnika ili čuvara. U Bibliji anđeli su Božji glasnici i ima ih jako mnogo. Tako se razlikuju »obični« anđeli, kerubi, serafi, Anđeo Jahvin i drugi. S vremenom anđeli postaju dobri ili loši. Mnogi dobivaju imena kao što su Rafael = Bog ozdravlja, Gabriel = junak Božji, Mihael = Tko je kao Bog, itd.⁵² Satan postaje anđeo otpadnik od Boga, a s vremenom postaje i paradigma lošeg anđela. Prva Crkva nauk o anđelima ugrađuje u strukturu Crkve. Kao i kod pojma raja, tako i kod pojma anđela valja razlikovati dva osnovna značenja: doslovno značenje⁵³ i preneseno značenje. Zbog svoje dobrote i ljepote djevojke se često idealiziraju i poprimaju obličje anđela. Primjer pjesme br. 273 to jasno pokazuje:⁵⁴

Spavaš li zlato moje, spavaš li oj,
Mjesec je tako krasan, a zvijezda silan roj,
Dođi, dušice slatka, mili anđele moj.

Drugi pojam je duša.⁵⁵ Ovaj pojam čini se najtežim u razumijevanju kršćanskih elemenata u Bublinoj zbirci. Razlog je taj što ovaj pojam nije izvorno kršćanski nego grčki. O duši govore Platon, Aristotel, Plotin i drugi. Malo se koji teolog iz starine nije osvrnuo na ovaj pojam. Grčki pojam duše najviše razrađuju i u kršćansku teologiju uklapaju sv. Augustin i sv. Toma Akvinski. Govoreći o duši, današnja teološka antropologija naglašava tri stvari: čovjek je sastavljen od duše i tijela, duša je forma tijela i duša je besmrtna.⁵⁶ Upravo zbog tisućljetnog utjecaja kršćanstva u Dalmaciji, pojam duše treba ubrojiti u kršćanske elemente u pjesmama. Ipak, valja zaključiti kako je pojam duše u narodnim pjesmama promijenio značenje: naglasak s filozofsko-teološke dimenzije prelazi na emocionalnu dimenziju i odnos prema nekoj osobi. To se najbolje vidi u izričajima kao što su »draga dušo«, »dušo mila« i »dušo moja«.

51 Pjesme br. 46, 68, 69, 87, 98, 179, 184, 185, 186, 269, 272, 273, 346.

52 Usp. »anđeli« u: ur. Xavier Leon-Dufour, *Rječnik*, 19-23.

53 »Anđeoski kori« (68), »Anđele Božji« (87, 98, 179).

54 Drugi primjeri su: »Pusti glas angelski, angele moj mili« (46); »Anđele moj mili, / ki si pod nebesi, / spleti žute kose, / doli do ramena, / pa ćemo poletit / na krunu studenca« (69); »Cvit anđelski« (184, 185, 186); »Anđele« (269); »Anđelče« (272); »Anđele moj mili« (346).

55 Pjesme br. 26, 48, 49, 50, 57, 67, 128, 136, 189, 289, 297. U pjesmama br. 128 i 320 riječ duša vjerojatno ima islamsko značenje.

56 Usp. Angelo Scola – Gilfredo Marengo – Javier Prades Lopez, *Čovjek kao osoba. Teološka antropologija*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2003., 133.

3.3. OSTALI KRŠĆANSKI ELEMENTI U PJESMAMA

Od drugih kršćanskih elemenata pjesme spominju ili se u njima može nazrijeti nekoliko sakramenata. To su krštenje,⁵⁷ krizma,⁵⁸ ispovijed,⁵⁹ svećenički red⁶⁰ i, naravno, ženidba. Naglašavanje bračne i obiteljske vjernosti spada u bit kršćanskog pojma braka.⁶¹ Vjernost, i to se ne odnosi samo na kršćanstvo, postaje ideal ne samo u bračnom zajedništvu nego i ideal u pripremanju za brak.⁶² Pjesma br. 196 govori o svetoj vodi i škropljenju što je dio raznih obreda i blagoslovina u kršćanskoj liturgiji.

Posebno zanimljiv izraz može se vidjeti kad pjesnik pjevajući o Bosni u pjesmi br. 324., kaže: »(...) Veseli se o'kad si postala / i kršćansku viru zapoznala.(...)«. Slično se kaže u pjesmi br. 325. Izraz se može interpretirati u smislu sakramenta krštenja, odnosno pokrštenja naroda.

Spomen svetosti,⁶³ odnosno svetaca⁶⁴ također je prisutan u tekstovima pjesama. U pjesmi br. 266 žensko čeljade konkretnu ljubav proglašava svetom:

(...) Od onog vremena
Prođe mnogo ljeta,
Od kada se začela
Naša ljubav sveta. (...)

Kršćanstvo je na tekstove pjesama osim svojim specifičnim teološkim jezikom utjecalo i u moralnom smislu. U mnogim moralnim elementima kršćanstvo se slaže s drugim filozofskim i religioznim nazorima tako da je često teško odlučiti čiji su elementi dominantniji u određenim moralnim izričajima. Ipak, naglasak treba staviti na kršćanstvo upravo zbog njegovog tisućgodišnjeg utjecaja u Dalmaciji. S druge strane, inzistirati na ovom razlikovanju nije ni potrebno. Najljepši primjer podudaranja kršćanskog morala s drugim moralnim nazorima može se vidjeti u kreposti ili činu ljubavi prema domovini,⁶⁵ poštenju,⁶⁶ časti,⁶⁷ djevičanstvu,⁶⁸ blaženstvu,⁶⁹ i kletvi.⁷⁰ Pojam ljubavi sadržan je u gotovo svim pjesmama u Bublinu radu. Kršćanstvo, kao i mnogi drugi nazori na svijet, uzvisuje pojam

57 Pjesme br. 324, 325.

58 Pjesma br. 187.

59 Pjesma br. 12.

60 Pjesma br. 172. Pop je kao i danas redovito naziv za svećenika. U pjesmama 126 i 127 spominje se koludrica, tj. redovnica.

61 Usp. Walter Kasper, *Theology of Christian marriage*, The Seabury Press, New York, 1980., 21-24; *Katekizam*, br. 2364-2365, str. 580.

62 Primjer pjesme br. 46, 51, 139, 153, 188, 231, 262, 274, 277, 278, 280, 290, 333 itd.

63 Pjesme br. 4, 249, 263, 264, 266.

64 Pjesme br. 25, 48, 49, 163, 281, 284.

65 Primjer pjesme br. 131, 167, 169, 194, 195, 304, 326 itd.

66 Primjer pjesme. Br. 221, 222.

67 Primjer pjesme br. 209.

68 Primjer pjesme br. 40, 302.

69 Primjer pjesme br. 4, 230.

70 Pjesma br. 231, 249, 265, 314, 322.

ljubavi, pa tako i tjelesnu ljubav. Ovo je najočitiije vidljivo u biblijskoj *Pjesmi nad pjesmama* koja veliča zaručničku tjelesnu ljubav. Veličanje tjelesne ljubavi može se vidjeti u mnogim pjesmama u Bublinoj *Vokalnoj folklornoj glazbi*.

Na kraju treba dotaknuti još jedan problem koji se uz teološke izraze odnosi na kršćansku ostavštinu u Bublinoj *Vokalnoj folklornoj glazbi*. Ovim kratkim osvrtom želi se ukazati, a time i potaknuti jezikoslovce na istraživanje kršćanske srednjovjekovne i renesansne jezične ostavštine u pjesmama *Vokalne folklorne glazbe*. Kao početak promišljanja može poslužiti osvrt jezikoslovca Ivana Pederina u teološkom časopisu *Crkva u svijetu*.⁷¹ U članku Pederin napominje kako su u renesansi mnogi teološki termini upotrebom u ljubavnom pjesništvu dobili nova značenja. Donosi konkretne primjere u riječima »kripost«, »pokoј«, »služiti«, »cviljenje«, »znamenovati«, »oholstvo«, »ufanje«, uslišanje«. »sjati«, »svitlost«, »bjelina«, »priblažena« i »prisvitla«, koje su izvorno imale religioznu upotrebu i značenje, a kasnije su u ljubavnom pjesništvu dobile svjetovno značenje. Ovakvih pjesama s renesansnim jezikom ima znatan broj u Bublinoj radu i bilo bi dobro kad bi ih istražili jezikoslovci.

Posljednja pjesmu iz Bublina rada (br. 346) jako je zanimljiva upravo u spomenutom kontekstu jer upotrebljava renesansni ljubavni jezik. Pjesma je ljubavna, ali spomen »kipa« ukazuje na moguću predložak Gospina kipa, kipa neke svete ili anđela što ga je pjesnik imao dok je stvarao tekst pjesme. Naravno, moguće je da su kitice dijelovi različitih pjesama koje su na kraju spojene u sadašnju pjesmu. Ipak, ostaje činjenica kako je pjesma zapisana u sadašnjem obliku:

(...) Žilju moj pribili,
Koj' pribili jesi;
Anđele moj mili,
Koj' si pod nebesi.

Tebe lipost resi
Od tvojega kipa,
Jer u svemu jesi
Gizdava i lipa.

ZAKLJUČAK

Vrijednost etnomuzikološkog sakupljanja građe nije važna samo za glazbu ili folklor. Sakupljena građa, osobito tekstovi pjesama, mogu koristiti i drugim značenjima kao što su jezikoslovlje, filozofija i teologija. Nikola Buble je na prvom mjestu etnomuzikolog. No, bio je usko vezan uz crkvu i crkvenu glazbu. Osim orguljanja, vođenja crkvenih zborova i klapa, napisao je nekoliko radova te objavio nekoliko CD-ova koji imaju veze s crkvenom glazbom. Njegovo poznavanje

---

⁷¹ Ivan Pederin, Pretvorba hrvatskoga iz crkvenog u književni jezik (Raščlamba upotrebe teoloških i književnih termina kod Šiška Menčetića i Džore Držića), u: *Crkva u svijetu*, 10 (1970.) 1, 65-74.

crkvene glazbe vidi se i u prikupljanju i razvrstavanju građe koju je objavio u svom magistarskom radu *Vokalna folklorna glazba Trogira i Donjih Kaštela od 1875. do 1975.* Bublina rad objavljen je u obliku dviju knjiga (I. dio koji možemo smatrati općim uvodom i II. dio u kojem su objavljeni notni primjeri), dok su tekstovi, njih 346, objavljeni u časopisu *Čakavska rič* 1990. godine. Istraživanje teološke ostavštine u tekstovima išlo je u dvama smjerovima: a) tekstovi, njih 48, koje Buble donosi kao »crkvene pučke pjesme« i b) »ostali tekstovi«, njih 298. Naglasak je bio na »ostalim tekstovima« jer se u njima nalaze teološki izrazi u kojima se može vidjeti kako se teologija ukorijenila i shvaćala u puku. U ovim tekstovima mogu se vidjeti tri osnovne religijske tradicije: a) kršćanska, b) antičko-staroslavenska i u nekoliko pjesama c) islamska tradicija preko pojma duše. Antičko-staroslavenska vjera najočitija je u pojmu vile koja je u klapskim pjesmama od mitološko-religioznog bića postala konkretna djevojka. Izuzmemo li crkvene pjesme, čak 36 puta spominje se Bog, pod kojim se misli na kršćanskog monoteističkog Boga. Isus Krist spominje se samo dva puta u koledama. No, ovaj je izričaj u koledama jako značajan jer sažima cijelu kršćansku kristologiju. Postoje dva svjetovna teksta za koja je moguće da imaju predložak u vjeri u Boga Oca, odnosno u Duha Svetoga. U najvećem broju slučajeva Bog se spominje u tzv. molitvenim uzdasima ili strelovitim molitvama, ali postoje i odlični primjeri molitava prošnje. U kršćanskoj eshatologiji dominantni je pojam raj. On najčešće ima preneseno značenje i veže se uz konkretne osobe o kojima pjesme pjevaju. Teološko-antropološki pojmovi anđela i duše koriste se u dvadesetak tekstova. Pojam anđela, kao uostalom i pojam raja, najviše se odnosi na konkretne osobe. Pojam duše poprimio je emocionalno značenje prema konkretnoj osobi. Sakramenti koji se mogu nazrijeti u »ostalim pjesmama« u *Vokalnoj folklornoj glazbi* su krštenje, krizma, ispovijed, svećenički red i ženidba. Osim ljubavi koja je tematika gotovo u svim pjesmama, 13 pjesama izravno spominje vjernost ili nevjeru. Spomen svetosti i svetaca također je karakteristika kršćanskog govora i nju možemo pronaći u desetak tekstova.

Može se zaključiti kako tekstovi iz Bublina rada obiluju teološko-moralnim pojmovima, što uostalom govori o relativno velikoj ukorijenjenosti kršćanstva i teologije u puku. Teološke poruke se podrazumijevaju u crkvenim pjesmama, dok u ostalim pjesmama važniji teološki izričaji prednjače u koledama. U ostalim pjesmama prednjači općeniti pojam kršćanskoga monoteističkog Boga. Idealizam pojmova raj, anđeo i duša uglavnom je prenesen na konkretne ljude.

LITERATURA:

- Dragić, Marko, Koledanje i veseljanje u hrvatskoj tradiciji, u: *Zbornik radova Filozofskog fakulteta u Splitu*. Vol. 1, 2008.
- Blajić, Zdravko, Nikola Buble, Vokalna folklorna glazba Trogira i Donjih Kaštela od 1875. do 1975.; Festival dalmatinskih klapa – Omiš, 1987., u: *Sveta Cecilija*, 57 (1987.) 2, 48.
- Botica, Stipe, *Povijest hrvatske usmene književnosti*, Školska knjiga, Zagreb, 2013.
- Buble, Nikola, Dača, napjev trogirskih bratima, u: *Sveta Cecilija*, 56 (1986.)1-2, 26-28.
- Buble, Nikola, Pjevački zbor crkve sv. Nikole u Trogiru krajem 20. stoljeća, u: *Bašćinski glasi*, 11 (2015.) 1, 377-392.
- Buble, Nikola, *Vokalna folklorna glazba Trogira i Donjih Kaštela od 1875 do 1975.*, I. svezak, Festival dalmatinskih klapa - Omiš, Omiš, 1985.
- Buble, Nikola, *Vokalna folklorna glazba Trogira i Donjih Kaštela od 1875. do 1975.*, II. svezak, Festival dalmatinskih klapa - Omiš, Omiš, 1986.
- Buble, Nikola, Tekstovi pjesama vokalne folklorne glazbe Trogira i Donjih Kaštela od 1875. do 1975. u: *Čakavska rič*, 18 (1990.) 2, 51-108.
- Fuček, Ivan, *Moralno-duhovni život. Bogoštovlje, molitva, Verbum*, 2006.
- Grozdana Marošević, Nikola Buble, Vokalna folklorna glazba Trogira i Donjih Kaštela od 1875 do 1975., I svezak, Festival dalmatinskih klapa – Omiš, Omiš, 1985., str. 153 u: *Narodna umjetnost*, 23 (1986.) 1, 190-192.
- Karlič, Ivan, *Sveti sakramenti. Susret s Isusom Kristom u sakramentima Crkve*, Kršćanska sadašnjost – Hrvatska provincija sv. Jeronima franjevac konventualaca, Zagreb, 2014.
- Kasper, Walter, *Theology of Christian marriage*, The Seabury Press, New York, 1980.
- Kasper, Walter, *Isus Krist*, Biblioteka »Crkve u svijetu«, Crkva u svijetu, Split, 1995.
- Kateizam Katoličke Crkve*, HBK-Glas koncila, Zagreb, 1994.
- Leon-Dufour, Xavier, ur. *Rječnik biblijske teologije*, (prev. Mate Križman), Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1993.
- Nemet, Ladislav, *Kršćanska eshatologija*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2002.
- Pederin, Ivan, Pretvorba hrvatskoga iz crkvenog u književni jezik (Raščlamba upotrebe teoloških i književnih termina kod Šiška Menčetića i Džore Držića), u: *Crkva u svijetu*, 10 (1970.) 1, 65-74.
- Pozo, Candido, *Eshatologija*, Vrhbosanska katolička tologija, Sarajevo, 1997.
- Ratzinger, Joseph, *Uvod u kršćanstvo. Predavanja o Apostolskom vjerovanju*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 1970.
- Scola, Angelo – Marengo, Gilfredo – Prades Lopez, Javier, *Čovjek kao osoba. Teološka antropologija*, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2003.
- Šešo, Luka, *Živjeti s nadnaravnim bićima. Vukodlaci, vile i vještice hrvatskih tradicijskih vjerovanja*, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb, 2016.
- Vladić-Mandarić, Lidija, *Etnomuzikolog Nikola Buble (1950. – 2015.)* [Disertacija], Sveučilište u Splitu, Umjetnička akademija, Split, 2017., str. 90; (pristup 9.5.2022.) Dostupno na: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:175:198488>
- <https://fdk.hr/osoba/nikola-buble/>

SUMMARY

THEOLOGICAL ANALYSIS OF THE TEXTS PUBLISHED BY NIKOLA BUBLE
IN HIS BOOK *VOCAL FOLKLORE MUSIC OF TROGIR AND DONJA KAŠTELA
FROM 1875 TO 1975*

Nikola Buble was first and foremost an ethnomusicologist. However, it should be said that he was connected to the church and church music. His knowledge of church music, in addition to playing the organ, leading church choirs and vocal ensembles (*klapa*), and publishing several works and CDs related to church music, can also be observed through his master's thesis, *Vocal Folklore Music of Trogir and Donja Kaštela from 1875 to 1975*. His master's thesis was published in two volumes: Volume 1 (general introduction) and Volume 2, (musical examples), while 346 song texts were published in the journal *Čakavska rič* in 1990. Based on the theological analysis, the texts can be divided into »church folk songs« (48 texts) and »other texts« (298 texts). In this paper, the emphasis is on »other texts« because we wanted to investigate how theology took root and was perceived among the people. Three basic religious traditions can be seen in the texts: a) Christian, b) Ancient-Old Slavic and c) Islamic tradition (in several songs) through the concept of the soul. The Ancient-Old Slavic faith is most evident in the concept of a fairy who, in the folk songs, was transformed from a mythological-religious being into a real girl. Apart from church songs, God, as a Christian monotheistic God, is mentioned 36 times, while Jesus Christ is mentioned in the carols only twice. This expression in the carols is very significant because it summarises the entire Christian Christology. There are two secular texts that can be related to the faith in God the Father or in the Holy Spirit. In most cases, God is mentioned in the so-called aspiration and ejaculatory prayers, but there are also excellent examples of supplication prayers. In Christian eschatology, the dominant concept is heaven. It usually has a figurative meaning and is associated with specific people the songs are about. The theological-anthropological concepts of angel and soul are used in about twenty texts. The concept of angel, like the concept of heaven, has the most meaning in real persons. The concept of soul took on an emotional meaning in relation to a concrete person. Sacraments that can be perceived are baptism, confirmation, confession, ordainment and marriage. Besides love, which is the topic of almost all songs, 13 songs directly mention fidelity or infidelity. Mention of holiness and saints is also a characteristic of Christian speech and can be found in a dozen texts. It can be concluded that the texts from Buble's work abound in theological and moral concepts, which shows the relatively strong roots of Christianity among the people.

Keywords: Buble, Trogir, text of the *klapa* song, theological analysis, prayer, fairy, heaven, angel.